

УДК 371.13

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ДО ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Бабинець Мирослава Миколаївна
м.Ужгород

У даній статті розглядаються комунікативні процеси у менеджменті. Особлива увага звертається на питання формування готовності до іншомовного професійно-ділового спілкування.

Ключові слова : менеджмент, іншомовне професійне спілкування, готовність.

Успіх професійної діяльності будь-якого фахівця в значній мірі залежить від рівня розвитку умінь професійно-ділового спілкування, що, в першу чергу, безперечно, стосується фахівців менеджменту. Обмін інформацією всередині організації, а також між організацією та зовнішнім середовищем забезпечують комунікативні процеси. Під час них відбувається живий обмін інформацією, яка осмислюється учасниками, інтелектуально збагачує їх. У процесі комунікації реалізується вміння менеджерів правильно інформувати працівників організації та суб'єктів навколишнього середовища і отримувати від них корисну інформацію.

Вітчизняний учений Ф.Хміль слушно зауважує, що менеджмент без комунікації неможливий [1,с.348].

Термін "професійне спілкування" зустрічається в працях багатьох учених (К.Абульханова-Славська, О.Бодальов, І.Зязюн,

В.Кан-Калик, А.Капська, Т.Ліпатова, О.Мудрик та ін.), проте його тлумачення є неоднозначним.

Наприклад, Т.Ліпатова розглядає професійне спілкування як вербальну і невербальну взаємодію людей в рамках конкретної діяльності, спрямованої на вирішення тих чи інших завдань. У такому розумінні професійне спілкування має свої специфічні цілі, а також соціально-психологічні, психолінгвістичні особливості, відрізняючись від інших видів спілкування низкою параметрів: відносинами між комунікантами, спільністю їх інтересів, обізнаністю стосовно предмета розмови, вимогами до соціальних характеристик комунікантів, приналежністю до певного функціонального стилю, використання специфічної лексики. На думку Т.Ліпатової, професійне спілкування – це особливий вид спілкування, процес установалення і розвитку контактів між людьми, зумовлений потребами спільної діяльності, який включає обмін інформацією, розробку єдиної стратегії взаємодії, сприймання і розуміння іншої людини [2, с.4].

Таким чином, професійне спілкування можна тлумачити як процес взаємодії індивідів, об'єднаних спільними професійними інтересами, професійною діяльністю, в процесі якої відбувається обмін професійно значимою інформацією, досвідом, ідеями і має місце реалізація поставленої професійної мети.

Професійне спілкування виступає як умова персоналізації і презентації особистості, є однією з важливих психологічних характеристик і важливим компонентом професійної діяльності.

Сьогодні для успішного розвитку економіки і забезпечення конкурентноздатності на світовому ринку потрібні спеціалісти, які на високому рівні володіють уміннями іншомовного професійного спілкування. Знання іноземних мов стає однією з умов професійної компетентності і попит на таких спеціалістів в майбутньому буде все більше зростати. Сучасні вітчизняні фахівці повинні не тільки уміти читати і перекладати спеціальну іноземну літературу, але й вступати в ділові і міжособистісні контакти.

Все це зумовлює необхідність посилити увагу до проблеми підготовки фахівців до іншомовного професійного спілкування.

Слід відзначити, що деякі загальні аспекти підготовки фахівців в контексті вивчення іноземної мови частково розглядають у своїх працях О.Канюк, В. Кемінь, І. Ключковська, Л.Морська, Н. Микитенко, Л. Онуфрієва, Н. Соболю та ін., проте подібних досліджень дуже мало у сфері менеджменту.

Малодослідженими залишаються також питання готовності майбутніх фахівців до іншомовного спілкування.

Поняття «готовність» виникло в експериментальній психології ще в 70-х роках минулого століття, проте й досі залишається дискусійним. В працях таких відомих учених як К.Платонов, Д.Узнадзе та ін. готовність розглядається як особливий психічний стан, який передбачає мобілізацію всіх сил особистості на виконання певних дій. Готовність виступає як важлива передумова ефективності майбутньої діяльності.

Інші науковці (Б.Ломов, О.Петровський) визначають готовність як властивість особистості, як сукупність спеціальних знань, умінь, навичок, які зумовлюють здатність виконувати певну діяльність на досить високому рівні.

Б.Ананьєв, В.Крутецький, С.Рубінштейн розуміють готовність як підготованість особистості до конкретного виду професійної діяльності і включають в її зміст емоційно-вольову стійкість, комплекс знань, умінь, навичок, бажання максимально використати їх в діяльності тощо.

Цікавою є позиція вченого А.Щебетенка, який використовує поняття «ситуативна» і «завчасна» готовність. Ситуативна готовність розглядається як особливий психічний стан, який характеризується актуалізацією психологічних можливостей, сил людини необхідних для успішних дій в даний інтервал часу (наприклад, психічний стан представника фірми перед переговорами з партнерами). Більш складною є завчасна готовність, яка виникає заздалегідь. В її структуру входять наступні компоненти: позитивне ставлення до професійної діяльності; адекватні вимогам діяльності властивості особистості, її здібності; необхідні знання, уміння, навички; стійкі професійно значимі властивості сприймання, мислення, уваги, емоційно-вольових процесів. Безперечно, в процесі виконання завдання ситуативна і завчасна готовність перебувають у взаємодії, формуючи загальну готовність і визначаючи ефективність діяльності. Проте все ж саме завчасна готовність має вирішальне значення.

Готовність майбутніх менеджерів здійснювати іншомовне професійне спілкування є професійною необхідністю, адже від цього в значній мірі залежить успіх ділових контактів з зарубіжними партнерами і задоволеність спеціаліста результатами власної професійної діяльності.

Слід відзначити, що важливість підготовки до іншомовного професійного спілкування визнається переважною більшістю опитаних нами студентів. Так, понад 70% майбутніх менеджерів вважають підготовку до іншомовного професійного спілкування важливою для своєї професії, 24% - бажаною, інші не вбачають у цьому особливої необхідності. Студенти обгрунтовують свої відповіді, вважаючи, що підготовка майбутніх менеджерів до іншомовного професійного спілкування: допомагає успішно проводити переговори з зарубіжними партнерами і досягти позитивних результатів; дозволяє оперативно отримувати професійно важливу інформацію; дає можливість краще зрозуміти за-

рубіжного партнера і встановити з ним контакт; викликає повагу з боку зарубіжних партнерів; сприяє невимушеності ділового спілкування та ін.

Водночас, понад 90% респондентів відчувають значні труднощі в іншомовному спілкуванні і досить низько оцінюють свою готовність до професійного іншомовного спілкування.

Досвід нашої практичної роботи дає підстави стверджувати, що формування готовності майбутніх менеджерів до іншомовного професійного спілкування передбачає організацію такого типу навчання, в якому були б дотримані принципи комунікативності і забезпечувалась трансформація пізнавальної діяльності у професійну. Оптимальним підходом, який розглядаємо в якості стратегії формування готовності до іншомовного спілкування в рамках професійної підготовки майбутнього фахівця, є комунікативно-контекстний підхід.

Специфіка іншомовного професійного спілкування полягає в тому, що для його ефективного здійснення необхідне системне використання знань з іноземної мови, психології, педагогіки. Тому підготовка до іншомовного професійного спілкування повинна забезпечити фундаментальні знання з цих предметів і, водночас, створити умови для їх системного застосування в ситуаціях професійного спілкування з зарубіжними партнерами.

Це є можливим тільки за умови організації навчання комунікативно-контекстного типу, основною характеристикою якого є моделювання мовою знакових засобів предметного і соціального змісту іншомовного професійного спілкування. Комунікативно-контекстний підхід дозволяє здійснити поступовий перехід від семіотичних моделей навчання, які реалізуються в рамках однієї навчальної дисципліни і забезпечують фундаментальні знання, до соціальних навчальних моделей, в яких відтворюються відносини зайнятих у них людей.

Таким чином, вважаємо, що процес формування готовності до іншомовного професійного спілкування повинен бути представлений послідовною зміною трьох навчальних моделей: семіотичної, імітаційної, соціальної.

Семіотична навчальна модель будується на основі завдань, які передбачають роботу з текстом як з системою, що забезпечує переробку знакової інформації. У цих завданнях у знаковій формі фіксується і утворює простір навчальних текстів конкретна тематика. Завдання, які виконуються студентами, не вимагають особистісного ставлення до навчального матеріалу. Одиницею роботи в семіотичній моделі є мовленнєва дія: говоріння, читання, слухання, письмо. При використанні даної моделі студенти працюють в основному індивідуально під контролем викладача.

Перехід до імітаційної моделі зумовлений специфікою навчання на іноземній мові в немовних вищих навчальних закладах, оскільки, очевидно, викликати інтерес у студента до предмету, який не є профільюючим, можна тільки в тому випадку, якщо студент не просто буде засвоювати навчальний матеріал, але й намагатиметься на цій основі включити себе в ситуації вирішення професійних завдань.

Одиницею роботи студентів в даній моделі є предметна дія, тому навчальні завдання зорієнтовані не тільки на засвоєння інформації, яку містить текст, але і на її співставлення з ситуаціями майбутньої професійної діяльності, отже, таким чином знання набувають для студента особистісного змісту. При використанні імітаційної моделі студенти зазвичай працюють в парах, тріадах, малих групах. Ця модель є перехідною між семіотичною і соціальною моделлю навчання.

В соціальних навчальних моделях завдання отримують динамічний розвиток в спільних колективних форми роботи учасників освітнього процесу. Соціальна модель передбачає включення навчальної діяльності з іноземної мови в аналог майбутньої виробничої діяльності: моделювання в навчальних ситуаціях іншомовного спілкування процесів вирішення професійно-предметних завдань. В соціальних моделях задається предметно-професійний і соціальний контекст майбутньої ді-

яльності фахівця. Одиницею діяльності студента в цій моделі є вчинок, який розглядається як соціально зумовлена і нормована дія.

В соціальній моделі переважають колективні, групові форми навчальної роботи студентів, тому в процесі взаємодії у них формується не тільки предметна, але й соціальна компетент-

ність.

Підготовка до іншомовного професійного спілкування майбутніх менеджерів передбачає таку організацію навчальних занять, при якій студенти одночасно включаються в іншомовну мовленнєву діяльність і професійну.

Література і джерела

1. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: Підручник / Ф.І.Хміль. – К. : Академвидав, 2007. - 576 с.
2. Липатова Т.И. Педагогические условия формирования коммуникативной компетентности студентов технических вузов / Т.И.Липатова. - Челябинск, 1992.-164с.

В данной статье рассматриваются коммуникативные процессы в менеджменте. Особое внимание уделено вопросам формирования готовности к иноязычному деловому общению.

Ключевые слова: менеджмент, иноязычное деловое общение, готовность.

In this article the issue of communication in management have been considered. Special attention has been paid to the aspects of professional foreign communication readiness.

Key words: management, professional foreign communication, readiness.